הלכה · משנה תורה · מפרשים · שורשי הים · ספר קניין

שורשי הים על משנה תורה, הלכות שלוחין ושותפין

רבי יצחק מאיו

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שורשי הים על משנה תורה, הלכות שלוחין ושותפין

רבי יצחק מאיו

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שורשי-הים-על-משנה-תורה-הלכות-שלוחין-ושותפין/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק י 4
הלכה ו 4

פרק י

הלכה ו

שורש דין חיישינן לקנוניא ומיגו למפרע וכן **אם יצא שטר חוב על לוי בשם שמעון במאה דינרים מממון השותפות ואמר שמעון נפרעתי והחזרתי לכיס או שאמר שמעון קבעתי לו זמן לשנה כו' אינו נאמן שמא קנוניא הוא עושה כו'**. הנה דברי רבינו הללו הביאן הטור בח"מ סי' צ"ג סכ"ב יע"ש וראיתי שם למרן החביב הג"הט אות ל"ה הביא תשו' הרא"ש כלל ס"ח סי' ז' על שטר שכתוב בו נתחייב פ' לפ' והאמין למוציא השטר וא' מהם הוציא השטר וטוען הלוה שפרע לחברו וחברו מודה לו כו' לא כל כמיניה לומר שפרע כ"ז שזה הוציא השטר ואם היו שותפים בחוב כיון שאחד מהם מודה שנפרע אם יש נכסים למודה יורדין לנכסיו ופורעין לחברו חלקו ואם אין לו נכסים למודה אינו נאמן להפסיד לחברו כיון ששטר בידו כו' עכ"ל וכתב על זה הרב הנז' וז"ל אך קשה דמתשו' זו של הרא"ש מוכח דמשום שהשטר בידו של תובע אינו נאמן חברו להפסיד חלקו ואילו הטור בסי' ק"ח בי"ד כתב וז"ל ואם אחד מהיורשים אומר אבא ציוה לנו שהשטר פרוע ואחרים אומרים לא פקדנו רואים אם השטר יוצא מתחת יד זה שאומר שהוא פרוע הפסידו כולם שהוא נאמן במיגו שאם היה רוצה שורפו וא"א הרא"ש היה אומר אפי' היה השטר בידו אינו נאמן להפסיד חלקם וכל שותפות של עסק אין כח ביד אחר להפסיד לחברו כלום בהודאתו ולא אמרי' אי בעי קלתה אלא גבי שליש כו' ע"כ הרי דאפי' שהוא בידו אינו נאמן להפסיד חלקם הפך מה שנראה מתשו' הנז' וכתב ז"ל דבתשו' הרא"ש ראה שכתוב כיון שהשטר בידם וכונתו לומר דכיון שהשטר ביד השותפים נפרעים מהלוה חלק חברו וכפ"ז מוסכמים דבריו עם מ"ש בסימן ק"ח א"נ י"ל דמ"ש הרא"ש כיון שהשטר בידו אינו גזירה ונתינת טעם אלא הוא נמשך על מ"ש למעלה וה"ק לא מהימן מפני שהשטר בידו והטעם כמ"ש בסי' ק"ח דלא מהני מיגו דאי בעי קלתיה אלא גבי שליש עכ"ל וכ"כ עוד בסימן ק"ח הג"הט אות ס"ג יע"ש:

ואחרי שאלת המחילה הראויה מ"ש שראה בתשובת הרא"ש שכתב כיון שהשטר בידם כו' בתשובת הרא"ש שבידינו אינו כן אלא בלשון הטור ומרן הש"ע שכתבו כיון שהשטר בידו גם מ"ש בתי' השני דלשון כיון שהשטר בידו הוא נמשך למעלה ואינו גזירה ונתינת טעם הא לא שמיע לי דא"כ לא יצדק לשון כיון אלא לשון מפני או לשון משום דלשון כיון מורה שהוא נתינת טעם וגזירה כמובן והנכון לע"ד בכונת הרא"ש לומר דכיון שהשטר בידו קיים ואינו קרוע אפי' הוא ביד המודה שהוא פרוע לא מהימן להפסיד לחברו שאילו פרעו לא היה השט' בידו קיים אלא היה קרוע ול' בידו דקאמר

הרא"ש היינו שהוא קיים בידו של המוצי' אותו וזה נלע"ד ברור והשתא דברי הרא"ש בתשו' זו מוסכמים עם מ"ש בסי' ק"ח : ולפ"ז מבואר יוצא דאילו השטר היה יוצא קרוע מיד המודה שפרע היה נפטר הלוה בהודאתו ומה שקשה לזה לכאורה ממ"ש הרא"ש בכלל הנז' סכ"ב עיין להרב בעל דרישה בסי' מ"א סי"א ומרן החביב שם הג"הט אות כ"ד ועיין מה שכתבתי פי"א מה' מלוה הלכה א' בשורש המלוה את חברו בעדים כו' יע"ש:

ודע שבמחלוקת הרא"ש ובע"ת שהביא הטור בסי' ק"ח סי"ד גבי יורש שטוען על השטר שהוא פרוע אם נאמן להפסיד לשאר אחיו במיגו דאי בעי קלתיה כתב מרן החבי"ב ז"ל שם הג"הט אות ס"ג דלדע' הרא"ש אפי' אית ליה ליורש המודה שהוא פרוע מיגו דהשתא לא מהימן להפסידן ודלא כמהר"ש חיון בסי' מ"ו דמפרש דדוקא במיגו דלמפרע הוא דאינו נאמן לדעת הרא"ש. אבל במיגו דהשתא נאמן שפיר דליתא וכתב עוד דאע"פ דבסי' מ"ז מוכח דכל דאית ליה מיגו דהשתא כגון דקודם דאתחזק בבי דינא אמר פרוע הוא מהימן להפסיד לבע"ח התם שאני שהחוב שבע"ח אינו נפסד לגמרי דלכשיהיה לו מעות ללוה יפרע בע"ח ממנו וכתב עוד דאע"פ דלפי מ"ש מרן ב"י בסי' צ"ג סכ"ב משמע דהרמב"ם והראב"ד כולהו ס"ל דכל שיוצא השטר מיד המודה נאמן במיגו ועכ"ל דבמיגו דהשתא לפחות קאמר ולפ"ז הטור גם כן שהביא דבריהם הכי ס"ל מ"מ אפשר לומר שלא כדברי מרן ב"י אלא דהרמב"ם חולק על הראב"ד וס"ל דאפילו במיגו דהשתא לא מהימן השותף להפסיד את חבירו כל שאין לו נכסים לשותף לפרוע לחבירו והעלה כן לענין הלכה דיכול המוחזק לומר קים לי כהרא"ש והטור כפ"ז הפי' דאין השותף או היורש נאמני' אפי' במיגו דהשתא להפסיד לחבריהם:

והנה מאי דמשמע ליה למרן דלדעת הראב"ד אם השטר יוצא מתחת יד המודה דמהימן במיגו להפסיד לשאר השותפין לדידי מספקא לי טובא דשפיר איכא למימר דאף הראב"ד לא קאמר אלא דמהימן בהאי מיגו לפטור את הלוה שלא יהיה חייב לשלם חלק השותפי' אבל השותף עצמו אפשר דלא מפטר בהכי דלגבי השותף הו"ל מיגו להוציא וכמ"ש לקמן בשם הרדב"ז וצ"ע ועיין להרב התרומות בשער י"ד ח"א סי' ב' דמבואר מדברי הראב"ד דהיורש נאמן כשהשטר יוצא מתחת ידו לומ' שהוא פרוע להפסיד לשאר היורשין יע"ש ואפשר דהתם שאני שאומר שאביהם אמר שהוא פרוע ולא שפרע לו וכיון דאית ליה מיגו גמור נאמן כההיא דראיתי את אביכם וצריך שתדע דמיגו דהשתא דקאמר הרב ז"ל היינו לומר דאחר שהוציאו השטר תכף ומיד אמרו שהוא פרוע דלדעת הרא"ש חשיב ליה כמיגו דלמפרע אבל אם לא הוציאו השטר כלל ואמרו שהוא פרוע השטר שהיה להם הבע"ח פ' ודאי דנאמנים ואפילו הוציאו השטר אחר כך דכל כה"ג

הו"ל כההיא דפרק ז"ב ד"ל גבי אני ראיתי את אביכם שהטמין מעות בשדה והם של פ' או של מעשר או של הקדש דכל שבידו ליטלם נאמן וכ"כ הרב נ"מ דש"ח ע"א ד"ה הכלל העולה כו' דאחר שהכריח דמיגו למפרע לכ"ע לא אמרינן אלא גבי שליש דוקא כתב אך עדיין צריך לחקור דלכאורה נראה שאלו הראשוני' שהביא הטור בסימן ק"ח סי"ג שחולקים על הרא"ש וס"ל דמיגו למפרע אמרינן כו' וכתב ואפשר דכ"ע מודו דלא אמרינן והני רבוותא בהא פליגי דהרא"ש סובר דכל שהוציאו קיים בב"ד ושוב אמר פרוע הוא אע"פ שאמר כן תכף ומיד להוצאתו מקרי מיגו למפרע ואין לו תקנה אם לא שיוציאנו מתחילה קרוע או קודם שיוציאנו יאמר בפני ב"ד פרוע הוא וזו היא ג"כ דעת התוס' בהך שמעתת' דמילוגא דשטרי כשהביאו ראיה מההיא דפרק ז"ב אבל החולקים עליו סוברים כל שתכף להוצאתו אמר פרוע לאו מיגו למפרע הוא יע"ש. אלא שאני תמיה שאם זאת היתה ג"כ כונת מרן החבי"ב איך סתם דבריו ולא פירש ועוד למה כתב דהנ"י ורבינו ירוחם שהביא מרן ב"י בר"סי נ"ה שכתבו דגבי אחר שאינו שליש דנאמן במיגו גמור חולקים על הרא"ש והטור ז"ל דלפי האמור אפשר לומר שפיר דלא פליגי ואף הם ז"ל לא אמרו דבמיגו גמור אחר נאמן אלא בכה"ג שמודה הרא"ש דהיינו דקודם הוצאתו בב"ד אמרו שהוא פרוע אבל אם לאחר הוצאתו בפני ב"ד אמרו שהוא פרוע אע"פ שאמרו כן תכף להוצאה חשיב כמיגו למפרע אלא ודאי דהרב ז"ל משמע ליה דלדעת הרא"ש בכל גוונא לא מהימני ולכך כתב דהנ"י ורבינו ירוחם חולקים על הרא"ש והטור ז"ל ואם הדבר כן קשה מה יענה להההיא דפרק ז"ב דמשמע מינה דאחר נאמן במיגו גמור להפסיד לחבירו וההיא דפרק ז"ב כתבוה הטור ומרן בס"סי רנ"ה ועיין להסמ"ע שם סקכ"ו וכ"ז וליכא למימר דשאני התם דאם העד הזה נוטל המעות מן השדה ונותנם לאותו פ' או להקדש אין היורשין יכולים לידע אם הניח אביהם מעות בשדה לעולם ולכך נאמן העד במיגו דאין כאן חזקה ליורשים במקום זה אבל ביורש או שותף אע"פ שהשטר בידם ויכולים להחזירם ללוה או לקורעו למחר וליומא אחרינא יכולים לידע שזה הלוה היה חייב לאביהם והו"ל כראה את אביהם שהטמין מממון בבית דאין העד נאמן לומר של פ' הם מפני שאין העד יכול ליטלם בלא ידיעתם והרי הם בחזקת היורשים דהא ודאי ליתא כיון דהכא ביד היורש או השותף להחזיר השטר ללוה או לקורעו אע"פ שידעו אח"ך שהיה חייב לאביהם אין זה מעל' ומוריד דיכול הלוה לטעון פרעתי את אביכם א"נ לאחיכם ולשותפין שלכם כשהביאו לי את השטר ואינן יכולים לטעון למה פרעת הכל ולא הנחת חלקנו שהרי כתב הרשב"א בסימן אלף פ"ב ואלף פ"ו הביא דבריו מרן ב"י בס"ס ע"ז והר"ב המפה שם בסעיף יו"ד והב"ח בסס"י זה דשטר של שותפים יכול

אחד מהשותפי' לגבות כל החוב וא"י הלוה לעכב חלק שאר השותפי' וכ"כ מוהרשד"ם חח"מ סי' קל"ו יע"ש וכיון שהם יודעים שהוא פרוע ובידם להחזיר את השטר ללוה למה לא יהיו נאמנים לומר שהוא פרוע ואפי' כשהשטר קיים בידם במיגו גמור כי האי דבידם לקורעו ולהחזירו ללוה דומיא דההיא דהאומר ראיתי את אביכם שהטמין ממון בשדה ואמר של פ' הם : וליכא למימר דהתם מיירי בשדה של אחרים שאינו שלהם שהרי כתב הרא"ש בריש כלל ס"ח דאפי' בשדה של אביהם קאמר וצ"ע:

ודע דעל מ"ש הטור ומרן בש"ע סי' צ"ג ובש"ע סי"ד בשם רבינו דשותף שטען על שט"ח שבידם מממון השותפות שהוא פרוע דהשותף חייב לשלם חלק שאר השותפים ולא מהימן לומר שהחזיר לכיס כתב הרב מוהר"ם אלשיך ז"ל סי' נ"ד דדוקא היכא דטעין החזרתי לכיס בלי ידיעתם מהשותפים הוא דלא מהימן אפי' בלא שבועה משום חשש קנוניא אבל אם טוען בבריא שהחזיר לכיס בידיעתם מהימן בשבועת היסת יע"ש : אמנם מדברי הרדב"ז בתשו' החדשות ח"א סי' רפ"ב מבואר דלא מהימן בשבועה אלא על שיעור חלקו שהיה לו בחוב זה שהיה להם ביד אחר אבל על שיעור חלקם של השותפים לא מהימן לומר החזרתי לכם במיגו דלא לקחתי דהו"ל מיגו להוציא כיון דשותפים כמוחזקי' נינהו בממון השותפות אשר ביד השותפים הילכך אם שותף המודה חייב להם שיעור דמי החוב שקיבל וטוען החזרתי פורע להם חלקם דנשבע שלא החזיר להם פחות מחלקם ושאר השותפים נשבעים שלא קבלו יותר משיעור חלקם המגיע להם מן החוב כדין ב' אוחזין בטלית יע"ש ותמהני שלא זכר ש"ר דברי הראב"ד בפרקין והביא דבריו הטור בסי' צ"ג סכ"ב שכתב דכשהשטר יוצא מיד המודה נאמן לומר נפרעתי במיגו דאי בעי קלתיה יע"ש ולא חייש למיגו להוציא כאשר כתב הרב וי"ל דמ"ש הראב"ד היינו לפטור את הלוה שלא יתחייב הוא לשלם בשט"ח זה אבל השותף מיהא לא נפטר במיגו זה וחייב לשלם להם חלקם של השותפים חביריו. א"נ אפשר לומר דהראב"ד מיירי בשאינו ידוע חוב זה שהוא מממון השותפות אלא ע"פי שט"ח זה שהוציא השותף מודה שהוא פרוע: והרדב"ז מיירי בשהחוב ידוע בלא"ה שהוא מממון השותפות והראשון עיקר ועדיין צריך אני להתיישב בזה:

ולעניין הלכה שותף שטוען על שט"ח של ממון השותפות שחייבים להם אחרים שהוא פרוע אם השטר יוצא מתחת ידו וקודם שהוציאו בפני ב"ד אמר שהוא פרוע לפי מ"ש הרב נ"מ בדש"ך וכ"נ מדברי הסמ"ע בסי' ק"ח ס"ק כ"ט אפי' לדעת הרא"ש כל כה"ג מהימן השותף במיגו לפטור את הלוה שלא לשלם חלקם של השותפי' דהו"ל כההיא דאני ראיתי את אביכם שהטמין מעות בשדה ואמר של פ' הם דמהימן להפסידם : ואם

טוען השותף שפרעו לעצמו והחזיר המעות לכיס בידיעת השותפים והשותפים טוענים שלא החזיר לכיס כלום אם שניהם טוענים בבריא דנין בזה כמ"ש הרדב"ז החדשות ח"א סי' רפ"ב דשניהם נשבעים ומשלם להם השותף המודה כדי שיעור חלקם. ואם אומר שהחזיר לכיס בלי ידיעת השותפים חיישינן לקנוניא כמ"ש מהר"ם אלשיך ז"ל בסי' נ"ד וכל זה כשטוען השותף לפני ב"ד שהוא פרוע קודם שהוציא השטר בפני ב"ד אבל אם לאחר שהוצי' השטר אמר שהוא פרוע אפי' אמר כן תכף ומיד אחר שהוציאו באנו למחלוקת הרא"ש והטור והתו' עם סברת הרב בעל התרומות שכתב הטור סי' ק"ח סי"ד כפי מ"ש הרב בנ"מ בדש"ך דלדעת הר"ב התרומות כל שלא שתק מעט אלא מיד אחר הוצאתו אמר שהוא פרוע חשיב מיגו שפיר ומפטר הלוה מלשלם ולדעת הרא"ש והטור חשיב כמיגו למפרע וחייב הלוה לשלם חלק השותפים ודנין בזה יד המוחזק על העליונה ועל כרחו טעין קים לי וכמ"ש מרן החביב בסי' ק"ח הג"הט אות ס"ג יע"ש. ולדברי הכל אם לאחר שהוציא השטר שתק מעט ואח"כ אמר שהוא פרוע ה"ל מיגו למפרע דלדברי הכל לא חשיב מיגו כמו שהאריך הרב בעל נ"מ בדשי"ח ושי"ט וש"ך וחייב הלוה לשלם חלק השותפים ודין זה שייך ג"כ ביורש שטען על שטר שנפל לאחיו בירושה שאביו צוה לו שהוא פרוע שאם השטר יוצא מתחת ידו וקודם שהוציאו לפני ב"ד אמר שהוא פרוע נאמן להפסיד לאחיו חלקם אמנם אם לאחר הוצאתו לפני ב"ד אמר בשם אביו שהוא פרוע אפי' אמר תכף ומיד כן באנו למחלוקת הרא"ש והטור עם בע"הת והראב"ד והמוחזק יכול לומר קים לי ואם שתק אחר שהוציאו בפני ב"ד ואח"ך אמר שהוא פרוע ה"ל מיגו למפרע וחייב הלוה לשלם. ועיין עוד למרן החביב בסי' ק"ח הג"הט אות ס"ה במ"ש עוד שם בענין כתובה שביד היורשים שא' מהם אומר שהיא פרועה והוא חב בזה לשאר אחים ובמה שהאריך שם לומר דמיגו במקו' מחלוקת הפוסקים לא אמרינן וכבר כתבנו לעיל בשורש דיני כתב יד שהביא הטור ומרן בסי' ס"ט ס"ב ד"ה כ"י שמודה כו' והר"ב בני אברהם חלק ח"מ סי' כ"ז העלה דאף במקום מחלוקת הפוסקים אמרינן מיגו:

שטר שכתוב בו שיפרע החוב לזמנים ידועים סך כך בכל זמן אפי' אין בו נאמנות כתב מרן ב"י בסי' ע"א מחו' כ"ח בשם רי"ו נ"ו ח' ט' דאינו נאמן לומ' פרעתי בכל זמן הסך שנתחייבתי עכ"ל וכ"כ עוד בסי' פ"ב מחו' יו"ד בשם הרשב"א והיא בתשו' ח"א סי' אלף פ"ה והביאה ג"כ הרב בעל המפה סי' פ"ב ס"ב ועיין שם בדברי הש"ך והסמ"ע וכ"כ ג"כ מרן החביב ז"ל בסוף סימן זה והכי נקטינן.